

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Institution: Dep

Enhed/initialer: Dyrevelfærdsenheden/CEHL

Sagsnr.: 24017

Dato: 20. juni 2014

HANDLINGSPLAN FOR BEDRE DYREVELFÆRD FOR SVIN

En dansk svineproduktion, hvor dyrevelfærd og vækst går hånd i hånd

Erklæring fra Svinetopmødet den 13. marts 2014

Svineproduktionen i Danmark er internationalt anerkendt for en ressourceeffektiv produktion af både høj kvalitet og med høj fødevarerikkerhed.

Vi, fødevareministeren og repræsentanter for dansk landbrug, slagterierne, dyreværnsorganisationerne, forbrugerorganisationer, dyrlæger og detailhandlen, er enige om at arbejde for markante forbedringer i dyrevelfærden, der samtidig tilgodeser dansk landbrugs og fødevaresektorens høje anseelse og fremtidige vækstmuligheder.

Hovedvægten i indsatsen vil ligge i landbrugserhvervet. Men det er væsentligt, at også detailhandlen og forbrugerne bakker op. Desuden skal gode rammevilkår understøtte, at dansk landbrug fremover er et konkurrencedygtigt erhverv, der kan bidrage med indtjening og arbejdspladser. Det er en forudsætning for at foretage de nødvendige investeringer i bedre dyrevelfærd.

Vi deler den helt grundlæggende fælles anskuelse, at forbedringer i dyrevelfærd godt kan gå hånd i hånd med fortsat vækst og konkurrenceevne for erhvervet.

Dette er udgangspunktet for denne topmødeerklæring.

Større overlevelse blandt smågrise

Landbruget arbejder hen imod, at overlevelseshraten for pattegrise er hævet med én gris pr. kuld i 2020. En fælles indsats starter nu.

På sigt skal alle søer gå fri

Landbruget har som målsætning, at mindst 10 % af diegivende søer skal gå fri i farestalden i 2020. En fælles indsats starter nu.

Stop for kastration af smågrise

Landbruget har som målsætning, at kastration uden bedøvelse skal ophøre senest i 2018. En fælles indsats starter nu.

Nedbringelse af antallet af halekuperede pattegrise

Andelen af halekuperede smågrise skal nedbringes markant. En fælles indsats starter nu.

En styrket indsats mod mavesår hos søer og slagtesvin

Forekomsten af mavesår reduceres gennem bl.a. styrket sundhedskontrol. En fælles indsats starter nu.

Dyrevelfærd indarbejdes i månegrисprojektet

Fokus på staldindretning der tilgodeser dyrevelfærd.

Større valgmulighed for forbrugerne, når det gælder dyrevelfærd

Slagterierne og detailhandlen forpligter sig til at arbejde for at give forbrugerne mere information om og større valgmulighed i forhold til produkter med bedre dyrevelfærd. En fælles indsats starter nu.

På baggrund af ovenstående iværksætter fødevarerminister Dan Jørgensen følgende handlingsplan for bedre dyrevelfærd for svin. Handlingsplanen evalueres i 2. halvår af 2015 mhp. efterfølgende orientering af Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Fødevarerministeriet nedsætter en følgegruppe, der overvåger fremdriften i handlingsplanen og som årligt afrapporterer til fødevarerministeren første gang ultimo 2015.

Større overlevelse blandt pattegrise og søer

Mål: Landbruget arbejder hen imod, at overlevelsesraten for pattegrise er hævet med én gris pr. kuld i 2020.

Initiativ: Handlingsplaner på besætningsniveau for dødelighed

Virkemidler: Overvågning af pattegrisedødeligheden indarbejdes i besætningens sundhedsrådgivningsaftale. Opfyldelse af målsætningen vil bl.a. kræve bedre faringsovervågning og intensiveret overvågning i grisens første timer/dage. Endvidere vil der være behov for forbedret klima i stald og bedre uddannelse. Mælkeerstatninger kan også være med til at reducere dødeligheden. Valg af metode overlades til besætningsejeren.

For besætninger med en pattegrisedødelighed på over 25 % (total dødelighed) tager landmanden og dyrlægen initiativ til at inddrage pattegrisedødeligheden i besætningens sundhedsrådgivning. Initiativet udmøntes via en vejledning fra Fødevarerstyrelsen til dyrlæger og landmænd, hvoraf fremgår, at landmandens egne registreringer af dødeligheden danner grundlag for indgriben via sundhedsrådgivningen, når dødeligheden er over 25 % p.t. Overholdelsen af vejledningen indgår i Fødevarerstyrelsens velfærdskontrol. Grænsen på 25 % kan løbende justeres med henblik på indfrielse af målet. Det forventes, at 10-20 % af besætningerne vil blive omfattet.

Avlsarbejdet og LG5 (flest overlevende pattegrise dag 5) fortsætter.

Tidsplan: Arbejdet med reduktion af pattegrisedødeligheden påbegyndes i 2014. Fremskridtene, herunder målopfyldelsen, evalueres hvert andet år. Første gang 2015.

Økologisk indsats for forbedring af dyrevelfærd mv. i svineproduktionen

Virkemidler: Den økologiske svineproduktion har også udfordringer omkring dyrevelfærd. Det drejer sig bl.a. om at reducere pattegrisedødeligheden, som i den økologiske produktion er højere end i den konventionelle samt sikre mere robuste avlslinjer/besætninger, der er mere egnede til den økologiske produktionsmetode.

I et 4-årigt projekt (VIPiglets. Low mortality through birth of vital piglets) fra 1. januar 2014 – 31. december 2017 vil man via vurdering af risikofaktorer, avlsmål, management, demonstration mv. søge at reducere pattegrisedødelighed fra 33 % til 20 % af totalfødte grise, øge fravænningsvægten med et kg. pr. gris samt give en ekstra gris pr. kuld. GUDP har bevilget ca. 10 mio. kr. til dette projekt.

Parallelt hermed indgår der i myndighedsaftalen med Aarhus Universitet for 2014 et projekt om økologisk og konventionel svineproduktion på friland. I projektet udredes hvilke danske og udenlandske svineracer og -linjer, der er egnede til frilandsproduktion, giver

mere robuste pattegrise, er bedre "mødre" og har et roligere temperament og dermed en lavere pattegrisedødelighed uden negativ påvirkning af råvarekvalitet/kødprocent. Endvidere udredes årsager til pattegrisedødelighed i frilandsproduktion, herunder gennemgang af igangværende dansk forskning i offentligt og privat regi, der omfatter sammenhæng mellem pattegrisedødelighed og management, overvågning, hyttedesign, risiko for ihjel-lægning m.v. Projektet understøtter/supplerer således GUDP-projektet.

Tidsplan: Initiativet er i gang.

Mål: Sodødeligheden reduceres

Initiativ: Sundhedsrådgivning og avlsarbejde på so-området

Sodødeligheden¹ skal reduceres. Der foreligger ikke nye internationale sammenligninger af sodødeligheden, men undersøgelser tyder på, at sodødeligheden² i Danmark er høj (12,8 % i 2011). Erhvervet har en målsætning om, at sodødeligheden i 2013 skal være reduceret med 25 % i forhold til 2007 og dermed være nedbragt til 11 %. Da der mangler præcise data vedr. den samlede sodødelighed arbejdes der på at tilvejebringe et bedre datagrundlag med henblik på at kunne følge udviklingen på området.

En reduktion af sodødeligheden skal realiseres gennem avlsarbejde (styrket holdbarhed og benstyrke) og bedre management. Endvidere vil nedbringelse af sodødeligheden i nogle tilfælde kræve ændret foder og foderpraksis (halm), jf. nedenstående initiativ vedr. fodersammensætning til søer og initiativet vedr. screening af sobesætninger for mavesår.

I medfør af Veterinærforslag I og II er der for 2013 fastsat en grænseværdi på 16 % for sodødeligheden. Overskridelse af denne grænse udløser dette skærpet rådgivning. Ordningen har dog endnu ikke kunnet iværksættes på grund af manglende data for dødeligheden på besætningsniveau. Indtil denne obligatoriske ordning kan iværksættes, tager landmanden og dyrlægen i besætninger med en dødelighed på over 16 % selv initiativ til at inddrage sodødeligheden i besætningsens sundhedsrådgivning.

I medfør af Fødevarerministeriets aftale med Aarhus Universitet gennemføres der en kortlægning af årsagerne til sodødelighed.

Avlsarbejdet fortsættes i regi af erhvervet.

Managementforbedringer udvikles af Videntcenter for Svineproduktion og kanaliseres videre til producenterne gennem rådgivningstjenesten. Den nye ordning, hvor dyrlægen i tvivlstilfælde kan udstede attest om dyrets transportegnethed til slagteri forventes i sig selv at nedbringe den opgjorte sodødelighed.

Tidsplan: Evaluering hvert andet år, første gang 2016. Evalueringen udarbejdes af Fødevarerstyrelsen i samarbejde med erhvervet.

I forbindelse med første evaluering udarbejdes målsætninger for sodødeligheden på baggrund af anbefalinger fra følgegruppen.

---

¹ Sodødeligheden omfatter søer, der dør "af sig selv" eller aflives på bedriften.

² Antal døde søer i pct. af årssøer.

På sigt skal alle søer gå i løsdrift

Mål: Landbruget har som målsætning, at mindst 10 % af diegivende søer skal gå i løsdrift i farestalden i 2020.

Initiativ: Støtteordning til brug for omlægning til løsdrift

Virkemidler: På sigt skal alle søer gå i løsdrift, også i farestalden. Danmark er i forvejen blandt de bedste med hensyn til løsdrift i drægtighedsstald (EU-krav) og løbeafdeling (national lovgivning). Der arbejdes hen imod, at mindst 10 % af de diegivende søer skal gå i løsdrift i farestalden i 2020. Herved indsamles løbende erfaringer med løsdrift for færende og diegivende søer - samtidig vil der ske en udvikling af staldsystemerne if. til en kortlægning af, hvilke systemer, der fungerer på den mest hensigtsmæssige måde i relation til pattegrisedødelighed samt andre konsekvenser for velfærd hos grisene. Dette kan fx være øget tilvækst grundet bedre adgang til yveret under diegivning og bedre plads til, at alle grise kan hvile på et fast gulv.

I 2013 blev der oprettet en støtteordning til brug for frivillig omlægning til løsdrift i farestalden. Støtteordningen udgjorde 10 mio. kr. i 2013 og 2014, men er for 2014 forhøjet til 50 mio. kr. For 2015 er der mulighed for at søge støtte for 50 mio. kr.

Tidsplan: Opstart 2014. Udviklingen evalueres hvert andet år, dog første gang 2015.

Stop for kastration af pattegrise

Mål: Landbruget har som målsætning, at kastration uden bedøvelse skal ophøre senest i 2018

Initiativ: Stop for kastration uden bedøvelse i 2018

Virkemidler: Der arbejdes hen imod et stop for kastration uden bedøvelse af pattegrise i 2018 i forlængelse af erklæring³ indgået på EU-plan af producenter og slagterier. Også andre har mulighed for at tilslutte sig erklæringen, herunder dyreværnsorganisationer og medlemsstater.

Tidsplan: Udviklingen på området følges tæt.

Initiativ: Øget produktion af hangrise

Virkemidler: Der indgås efter indbydelse fra fødevareministeren aftale mellem svineproducenterne, slagterierne og detailhandelen om afsætning af kød fra ukastrede hangrise. Kødet afsættes i detailhandelen som kød med bedre dyrevelfærd og betales evt. med en markedsorienteret merpris. Kød fra ukastrede hangrise kan ligeledes afsættes til

---

³ Målet i EU-erklæringen er at ophøre med kirurgisk kastration 1. januar 2018.

markeder, som er forberedt herpå f.eks. UK og i mindre omfang Tyskland. Der skal i samarbejde mellem parterne findes en acceptabel testmetode til sikring af, at de danske forbrugere ikke oplever svinekød med ornelugt. Den i Tyskland og Holland anvendte "Human Nose-metode" for kontrol af ornelugt dokumenteres. Landbruget iværksætter opdræt af ukastrerede hangrise i takt med afsætningsmulighederne.

Da Danmark afsætter ca. 10 mio. levende smågrise til primært Tyskland, og da Tyskland er Danmarks største afsætningsmarked skal initiativet samordnes med de tilsvarende bestræbelser i Tyskland og evt. andre vigtige afsætningsmarkeder.

Tidsplan: Initiativet påbegyndes i 2014. Omfanget af produktionen af ukastrerede handyr afhænger af afsætningsmulighederne og må afklares med detailhandelen. En forsigtig vurdering er, at andelen af ukastrerede handyr på hjemmemarkedet kan stige fra 0 % af hjemmemarkedet i 2014 til 500.000 hangrise i 2017 svarende til 5 % af alle handyr.

Initiativet evalueres hvert år første gang i 2015.

Initiativ: Forskningsprojekt med henblik på analysemetode for ornelugt i slagtekroppe af ukastrerede hangrise

Virkemidler: Der er i december 2013 bevilget et GUDP-udviklingsprojekt med navnet "Ornelugt - hurtigmetode til samtidig måling af skatol og androstenon" til brug for udvikling af en hurtigmetode til identifikation af ornelugt i ukastrerede hangrise. Projektet har et samlet budget på 13,4 mio. kr., hvoraf GUDP medfinansierer 5,6 mio. kr. og resten finansieres via bidrag fra bl.a. slagterier og Svineafgiftsfonden. Projektet er 4-årigt og afsluttes ultimo 2017.

Et positivt resultat af projektet er en central forudsætning for at begrænse/ophøre med kastration af hangrise. Derfor bør projektet følges nøje og der bør – eventuelt i samarbejde med lignende projekter i Tyskland, Holland og Frankrig – udtrykkes en positiv holdning til at understøtte yderligere udvikling eller markedsmodning af lovende teknologier, når projektet nærmer sig sin afslutning.

Tidsplan: Evaluering af projektets fremdrift 2016.

Initiativ: Avlsarbejde med henblik på at reducere forekomst af ornelugt Rådgivning af producenter med henblik på opdræt af ukastrerede hangrise

Virkemidler: Det er vigtigt, at der er færrest mulige hangrise med ornelugt. Derfor er der også fokus på arbejdet med at fremavle svin, hvor der i mindre grad forekommer ornelugt. Landbrug & Fødevarer har oplyst, at man i regi af Videncenter for Svineproduktion og Danavl planlægger at afprøve ornelinjer fra andre lande, der skulle give mindre ornelugt.

Arbejdet i Danavl med henblik på at avle for reduceret ornelugt overvejes senere i 2014. Det er imidlertid en udfordring, at der ikke er fastlagt grænseværdier for forekomst af skatol og androstenon.

Rådgivning af svineproducenterne vedr. opdræt af ukastrerede hangrise intensiveres af Videncenter for Svineproduktion.

Tidsplan: Initiativet er i gang og intensiveres om nødvendigt. Afrapportering 2016.

Initiativ: Absorberende stoffer til reduktion af hangriselugt

Virkemidler: GUDP har netop bevilget et udviklingsprojekt som søger at reducere koncentrationen af androstenon i svinekød og dermed ornelugt.

Nye undersøgelser har vist, at fodertilskud indeholdende absorberende materialer, såsom aktivt kul, kan reducere koncentrationen af androstenon i plasma og spæk og dermed ornelugt. Dette projekt vil undersøge om et restprodukt fra en energiteknologi som indeholder 40-50 % restkul, biochar, har samme absorberende egenskaber som aktivt kul, og kan reducere koncentrationen af androstenon og dermed ornelugt i svinekød.

Projektet vil generere vigtig viden om androstenonens omsætning, som kan anvendes til at afdække nye muligheder for reduktion af koncentrationen af androstenon i svinekød.

Tidsplan: Initiativet igangsættes 1. august 2014. Afrapportering ultimo 2015.

Nedbringelse af antallet af halekuperede pattegrise

Mål: Andelen af halekuperede pattegrise skal nedbringes markant

Initiativ: Storskalaforsøg med ophør af halekupering

Virkemidler: Der iværksættes i samarbejde med Videncenter for Svineproduktion storskalaforsøg med ophør af halekupering i integrerede besætninger med henblik på at indsamle erfaring vedr. de bagvedliggende årsager til halebid og afprøvning af nye stalde, staldindretning og managementtilpasninger, stimuli og beskæftigelses- og rodematerialer til grisen.

Derudover er der under GUDP i 2013 bevilget et projekt vedr. "Hele Haler", der sigter på 1. generations produktionsstyringsværktøjer, der kan identificere problemområder, som udløser udbrud af halebid.

Der etableres et netværk mellem svineproducenter om erfaringer. Endvidere inddrages foderkonsulenter, dyrlæger og slagterier.

Forsøget koordineres med lignende tiltag i Sterksel i Holland og Nordrhein-Westfalen i Tyskland og med projekter bevilget under GUDP herunder indenfor rammen af månegrisen.

Tidsplan: Opstart i 2013/14. Afrapportering i 2016.

Hertil kommer, at GUDP netop har netop bevilget et projekt med titlen "*Stikoncept til grise med lange haler*", som vil undersøge om en slagtesti baseret på svenske erfaringer og svensk indretning vil give anledning til en lavere forekomst af halebid end traditionelle danske stier. Projektet har til formål at undersøge, om de to forskellige opstaldningsformer har forskellig dyrevelfærd, om opstaldningsformen påvirker forekomsten af halebid og om der er forskelle i grisenes produktivitet i de to systemer. Projektet har et samlet

budget på ca. 6 mio. kr., hvoraf ca. 3 medfinansieres af GUDP og resten finansieres via bidrag fra bl.a. Videncenter for Svineproduktion og Danish Crown. Projektet løber over en 3-årig periode og afsluttes i 2017.

Tidsplan: Initiativet igangsættes 1. juli 2014. Første afrapportering i 2015.

Initiativ: Håndtering af mere halm i stalden i forbindelse med udfasning af halekupering

Virkemidler: Udfasning af halekupering forudsætter bl.a. anvendelse af mere halm som beskæftigelses- og rodemateriale. Der er behov for udvikling af teknologier som automatisk og omkostningseffektivt kan tildele halm til svinene og samtidig håndtere den halmrige gylle.

Der er givet bevilling til et sådant projekt (Straw application for improved animal Welfare and reduced environmental impact (straWell)) under GUDP i 2013. Projektdeltagerne er Agrifarm, Aarhus Universitet, Videncenter for Svineproduktion, BoPil og SundsPerstrup Betonvarefabrik. Projektet er på 9,7 mio. kr. over 2 år, hvoraf ca. 6,4 mio. kr. finansieres af GUDP. I projektet testes et nyt prototypeanlæg til halmtildeling og gyllehåndtering. Samtidig undersøges det, hvordan et standard eksisterende fodrings- og gyllesystem kan håndtere mere halm.

Tidsplan: Projektet er 2-årigt og løber fra 1. januar 2014 til 31. december 2015.

Initiativ: Tildeling af beskæftigelses- og rodemateriale til svin

Virkemiddel: Det er vigtigt, at svin har adgang til beskæftigelses- og rodemateriale, så de kan få opfyldt deres adfærdsmæssige behov. Det har bl.a. betydning i forhold til at forebygge halebid.

I de sidste 10 år har der på basis af EU-krav og supplerende nationale danske bestemmelser om rodemateriale været krav om, at svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde beskæftigelses- og rodemateriale. Fødevarestyrelsen konstaterer dog, at kravene ikke altid opfyldes. Fødevarestyrelsen opdaterede i 2013 sin vejledning om beskæftigelses- og rodemateriale med henblik på at gøre reglerne mere forståelige. På den baggrund har Fødevarestyrelsen i april 2014 påbegyndt en kampagne, der dels skal afdække om reglerne vedr. beskæftigelses- og rodemateriale til svin bliver overholdt, dels skal bidrage med vejledning om reglerne. Konstaterede overtrædelser kan sanktioneres med indskærpelse, påbud og politianmeldelse. Dermed risikerer landmanden at miste dele af sit EU-tilskud.

Kampagnen følges op af erhvervet via fokus på området i erhvervet egen Danish-kontrol.

Tidsplan: Kampagnen starter i april 2014 og løber indtil efteråret 2014.

En styrket indsats mod mavesår hos søer og slagtesvin

Mål: Forekomsten af mavesår reduceres gennem bl.a. styrket sundhedskontrol

Initiativ: Udvidet sygdomskontrol (screening)

Virkemidler: Der iværksættes udvidet sygdomskontrol på slagterierne (USK) for søer i form af en stikprøvevis screening for mavesår af alle sobesætninger med obligatorisk sundhedsrådgivningsaftale.

Modellen for screening af mavesår hos søer indebærer, at der udtages mellem 20 og 30 maver fra i alt 1500 besætninger (dvs. screeningen kommer til at omfatte 90 % af alle søer). For besætninger med alvorlige mavesår udarbejdes en handlingsplan, som en del af sundhedsrådgivningen. På forhånd vurderes 20-25 % af besætningerne umiddelbart at have behov for udarbejdelse af en handlingsplan. Der skal imidlertid udarbejdes en skala for mavesår, og dernæst analyseres på eksisterende data førend omfanget af berørte besætninger kan fastsættes endeligt.

Tidsplan: I 2014 udvikler Fødevarerstyrelsen metode og proces. Screeningen løber fra 2014-2018. Fra 2015-2018 iværksættes opfølgende sundhedsrådgivning og handlingsplaner. Indsatsen evalueres fra 2016.

Initiativ: Ændring af fodersammensætning

Virkemidler: Der igangsættes drøftelser med Landbrug & Fødevarer, Videncenter for Svineproduktion og foderstofbranchen om tilpasning af foder til søer, der i mindre omfang forårsager mavesår, herunder i relation til hjemmeblandereffekten. Der sigtes på grovere formalet foder, fibre og evt. fodertilskud.

Tidsplan: Drøftelser med Landbrug & Fødevarer og foderstofbranchen indledes i 2014.

Initiativ: Slagtesvin – forskning

Virkemidler: I et samarbejde mellem Københavns Universitet, Videncenter for Svineproduktion samt Scotland Rural University College er der et forskningsprojekt undervejs vedrørende mavesår hos slagtesvin. Forskningsprojektet har til formål at fastlægge, hvor stort problemet med mavesår for slagtesvin er, herunder især hvor stort det velfærdsmæssige problem er. Skyldes mavesår fodersammensætning, stress eller sygdom. Som led i projektet gennemføres i en mindre stikprøve af slagteundersøgelser.

I medfør af Fødevarerministeriets aftale med Aarhus Universitet udarbejdes der i 2014 en vidensyntese vedr. omfang og årsagsforhold til mavesår hos slagtesvin, herunder produktionsformens betydning (konventionel, friland eller økologi) samt mulige tiltag til reduktion af forekomsten under hensyntagen til producenternes produktionsøkonomi, klima og miljøbelastning. Vidensyntesen kan tjene som delvist grundlag for udarbejdelse af forskningsprojektet.

Tidsplan: Projektet igangsættes 2015. Afrapportering sker i 2016.

Dyrevelfærd indarbejdes i månegrisprojektet

Mål: Fokus på staldindretning der tilgodeser dyrevelfærd

Initiativ: Dyrevelfærd indarbejdes i månegrisprojektet

Virkemiddel: Månegrisen er et innovationspartnerskab igangsat med regeringens innovationsstrategi. Partnerskabet skal give input til fremtidig regulering, hvor svineproduktionen reguleres i henhold til dens output frem for input. Desuden skal partnerskabet fremme visionen om, at øget miljøhensyn, øget dyrevelfærd og øget svineproduktion kan gå hånd i hånd.

Månegrisen når målene gennem to spor, som spiller tæt sammen: 1) Ny teknologi, der tager højde for dyrevelfærd, optimere udnyttelse af ressourcer og gør det muligt, at måle emissioner fra produktionen og 2) opførelse af en fuldskala modelstald, der demonstrerer, at det er muligt og rentabelt at måle og minimere produktionens belastning af miljø, dyr og omgivelser.

I teknologisporet er der under de to seneste ansøgningsrunder i regi af Grøn Udviklings- og DemonstrationsProgram (GUDP) igangsat følgende 5 projekter med fokus på dyrevelfærd:

1. *Ornelugt - hurtigmetode til samtidig måling af skatol og androstenon* (jf. beskrivelsen ovenfor)
2. *Absorberende stoffer til reduktion af hangriselugt* (jf. beskrivelsen ovenfor)
3. *Storskalaforsøg med ophør af halekupering* (jf. beskrivelsen ovenfor)
4. *Stikoncept til grise med lange haler (Special-H)* (jf. beskrivelsen ovenfor)
5. *Straw application for improved animal Welfare and reduced environmental impact (straWell)* (jf. beskrivelsen ovenfor)

Ud over at indfri deres respektive målsætninger understøtter projekterne, at der på tidspunktet for design og opførelse af modelstalden er mulighed for at indtænke et højt niveau af dyrevelfærd i den samlede balance mellem krav til produktion, driftsøkonomi, målinger af emissioner, reduktion af emissioner og hensyn til dyrevelfærd og –sundhed. Det samme gælder videreudviklingen af modelstalden og/eller i de stalde, som forudses opført med inspiration fra modelstalden – og i øvrige stalde.

Tidsplan: Månegrispartnerskabet løber i perioden 2012 – 2017. Teknologiudviklingsprojekterne har opstart i perioden december 2013 – medio 2014.

Større valgmulighed for forbrugerne, når det gælder dyrevelfærd

Mål: Slagterierne og detailhandlen forpligter sig til at arbejde for at give forbrugerne mere information om og større valgmulighed i forhold til produkter med bedre dyrevelfærd

Initiativ: Udvikling af tiltag, der kan øge forbrugernes valgmulighed

Virkemidler: På topmødet om dyrevelfærd den 13. marts 2014 har primærproducenterne, slagterierne og detailhandelen forpligtet sig til at arbejde for at give forbrugerne mere information om og større valgmulighed i forhold til produkter med bedre dyrevelfærd. En fælles indsats starter nu.

En merpris for dyrevelfærdsprodukter kan bidrage til finansiering af svineproducenternes dyrevelfærdsinitiativer.

Valgmuligheden kan fx etableres gennem mærkningsordninger, enten ved at udbrede kendskabet til eksisterende kommercielle mærker og/eller ved et statsligt mærke, der enten kan stå alene eller fungere som paraply for eksisterende kommercielle mærker. Der kan også være tale om andre tiltag.

Detailhandelen har principielt accepteret at ville medvirke til øgede valgmuligheder for forbrugerne. Der igangsættes drøftelser mellem parterne om hvilke tiltag, der kan være relevante.

Tidsplan: Drøftelser med parterne påbegyndes straks.

Undervisning i dyrevelfærd

Mål: Øge viden om og forståelse for dyrevelfærd via undervisning

Initiativ: Bedre uddannelse

Virkemidler: I medfør af landbrugsloven er der fastsat uddannelseskra­v for den besætningsansvarlige i forbindelse med egentligt erhvervsmæssigt husdyrhold. Uddannelseskra­vets overordnede formål er at sikre, at den person, der har ansvar for pasning af dyrene har kendskab til reglerne på dyrevelfærdsområdet samt til forebyggelse og håndtering af dyrevelfærdsproblemer i besætningen. Men landbrugsuddannelserne kan udvikles og forbedres med fokus på undervisning i velfærd og hertil tilpasset undervisningsmateriale.

Initiativet skal gennemføres i samarbejde med Undervisningsministeriet og erhvervet.

For landbrugsmedarbejderne – herunder udenlandske – der er beskæftigede med svineproduktion igangsættes arbejdet med at vurdere behovet og mulighederne for at indføre krav om deltagelse i et kursus i dyrevelfærd med fokus på dyrevelfærdsinitiativets målsætninger⁴. Et eventuelt kursus forventes at kunne tilrettelægges i sammenhæng med det obligatoriske medicin­håndteringskursus og kunne afholdes af de praktiserende dyrlæger på grundlag af undervisningsmateriale godkendt af Fødevarestyrelsen

Der skal igangsættes samarbejde mellem myndighederne og erhvervet mhp. afdækning af interessen for at tilbyde og udvikle et koncept for efteruddannelse af landbrugsmedarbejderne.

---

⁴ I medfør af Lov om hold af dyr er der fra 2013 indført krav om at personer, der beskæftiger sig med pasning af levende mink skal have gennemført et kursus af mindst 8 timers varighed.

Tidsplan: Samarbejdet med erhvervet samt Undervisningsministeriet igangsættes i 2014. Iværksættes i skoleåret 2015.

Fremme dyrevelfærden på internationalt niveau

Mål: Løfte dyrevelfærden på tværs af EU

Initiativ: International indsats for forbedring af dyrevelfærden

Virkemidler: Som et overordnet tiltag vil der blive fokuseret på mulighederne for at forbedre dyrevelfærden internationalt. Ud over det ovennævnte tiltag vedrørende muligheden for et internationalt forskningssamarbejde vil der blive sat fokus på mulighederne for at fremme arbejdet med dyrevelfærden på EU-plan, herunder i forhold til at koordinere indsatsen med andre EU-lande i forhold til mulighederne for at undgå halekupering og kastration samt sikre flere løse søer.

Tidsplan: Tiltaget gennemføres løbende i relevante fora og i forbindelse med møder med relevante aktører.